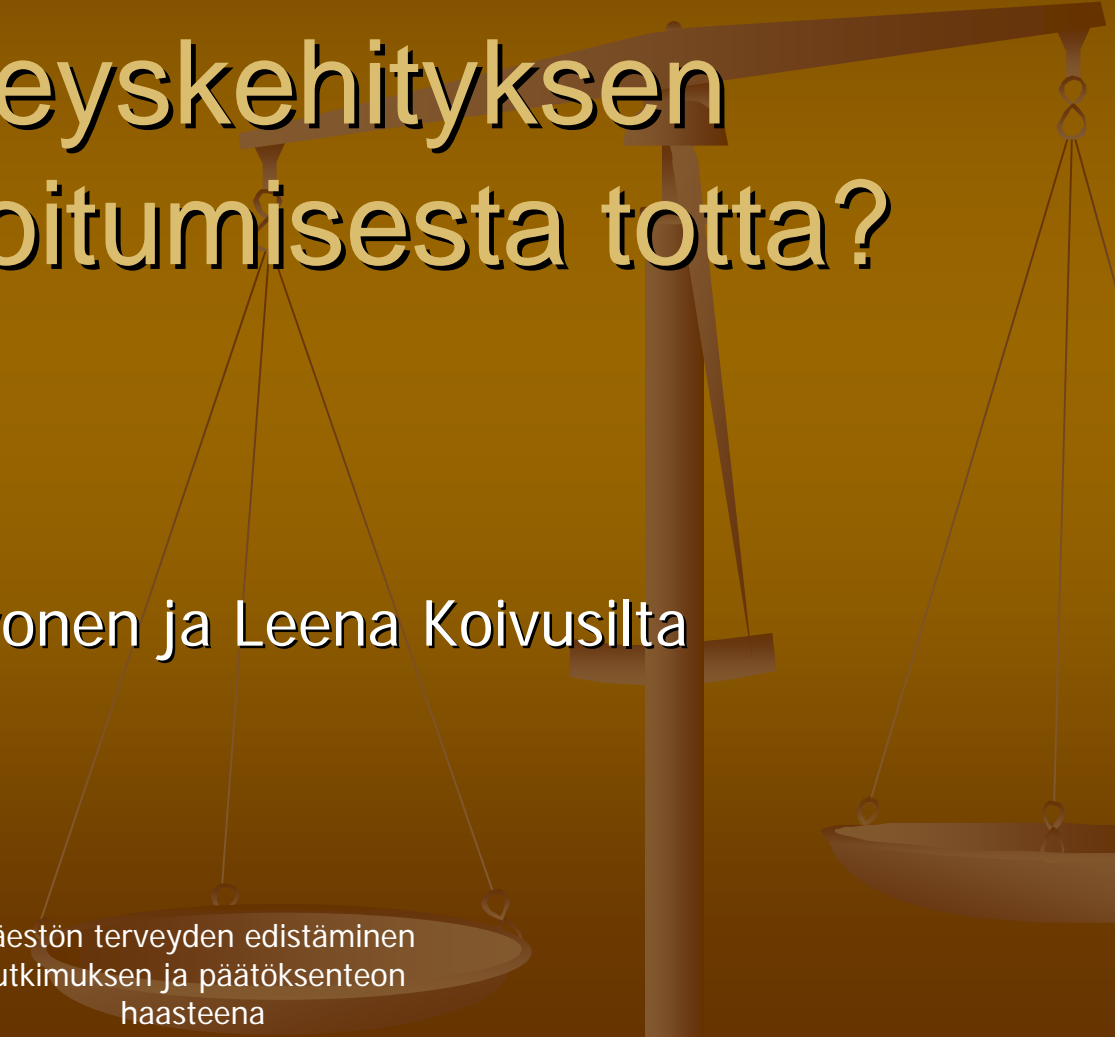

Väestöryhmien väliset erot – onko väite nuorten terveyskehityksen polarisoitumisesta totta?

Sakari Karvonen ja Leena Koivusilta

Väestön terveyden edistäminen
tutkimuksen ja päätöksenteon
haasteena

Mitä on polarisoituminen?

- Monimerkityksinen käsite
- Lähtökohta luonnontieteissä
- Yhteiskuntatieteissä usein: jakautuminen erityisesti tulojen tai toimeentulon suhteen
- Ydin on väite, että olisi tapahtunut tai tapahtumassa "kaksinapaistumista" joko:
  - ääripäät eriytyvät toisistaan entistä enemmän (menestyjät/syrjäytyjät) **tai**
  - enemmistö voi hyvin ongelmien kasautuessa osalle väestöä

Väestön terveyden edistäminen
tutkimuksen ja päätöksenteon
haasteena

Polarisaatio tässä tarkastelussa

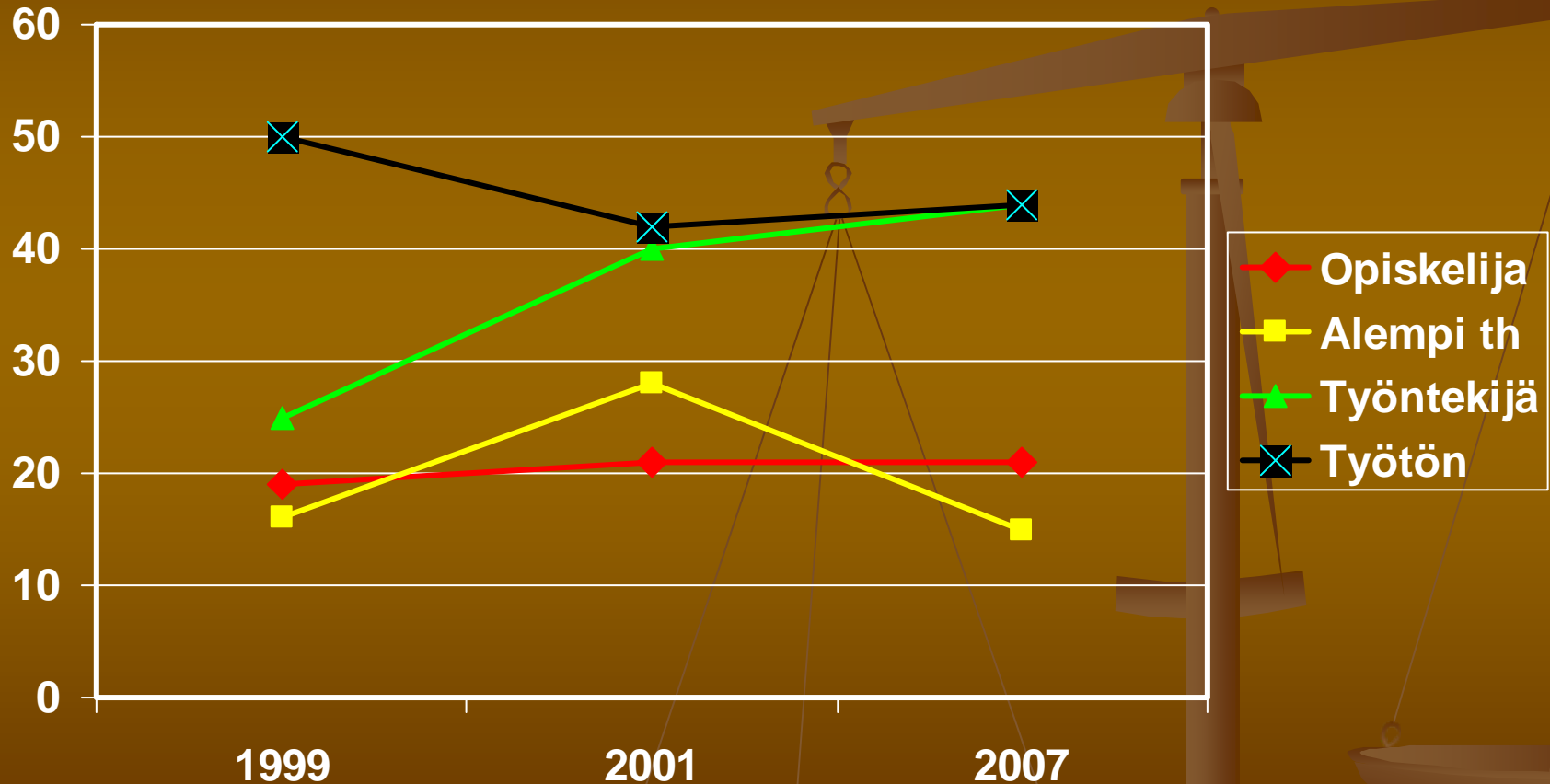
Polarisaatio julkisen puheen tyypillisimmässä merkityksessä:

- korostetaan polarisaatiota yhteiskunnallisena prosessina (aikaulottuvuus)
- ongelmien kasautuminen vähemmistölle ("moniongelmaiset") ja/tai
- kehityksen entistä voimakkaampi eriytyminen ja kiihtyvä jako "osallisiin" ja "osattomiin"

Väestön terveyden edistäminen
tutkimuksen ja päätöksenteon
haasteena

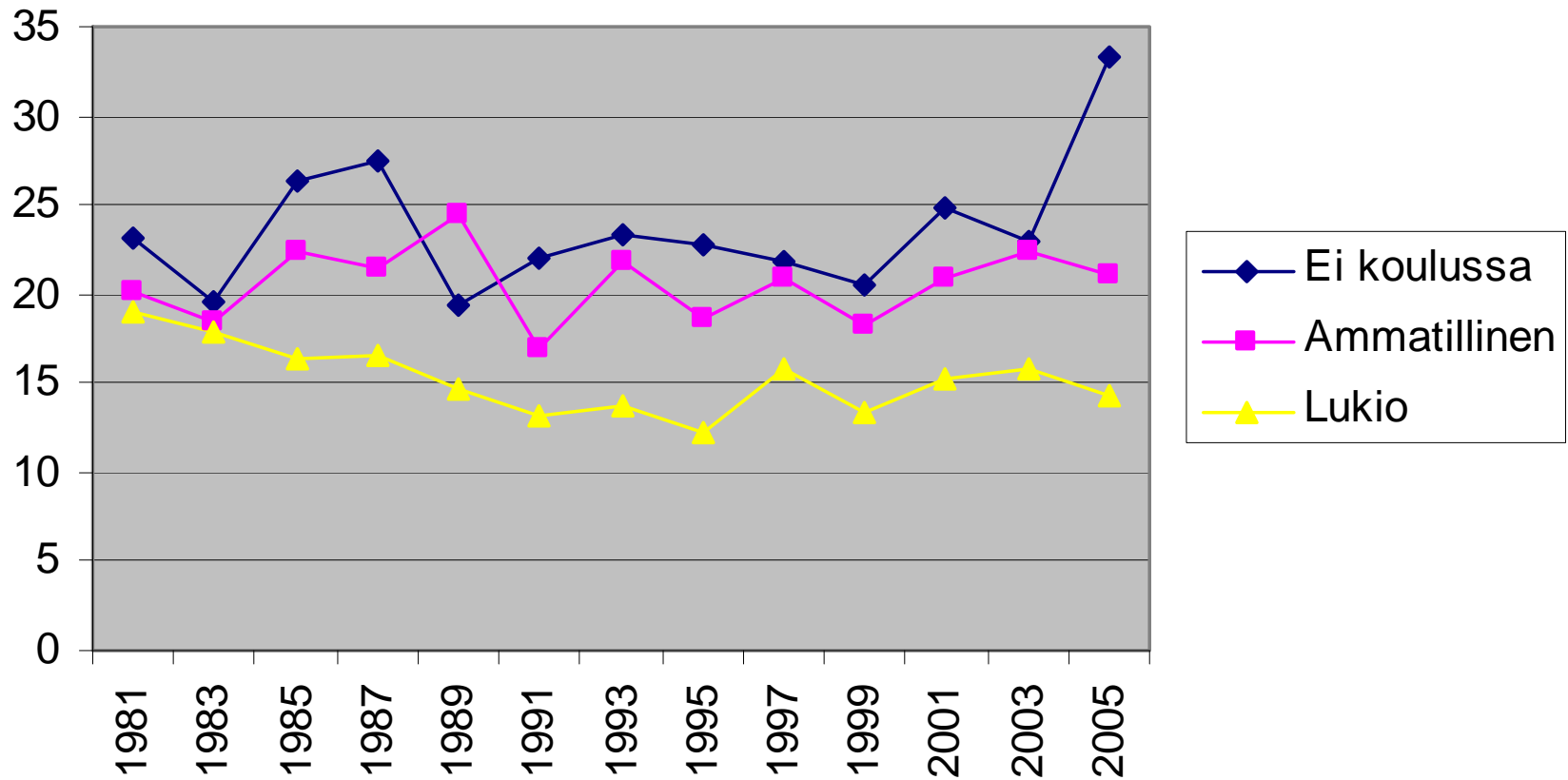
Miten nuorten terveystietoisuus kehittyvät?

Huono tai keskinkertainen koettu terveys 15-24-v. naisilla

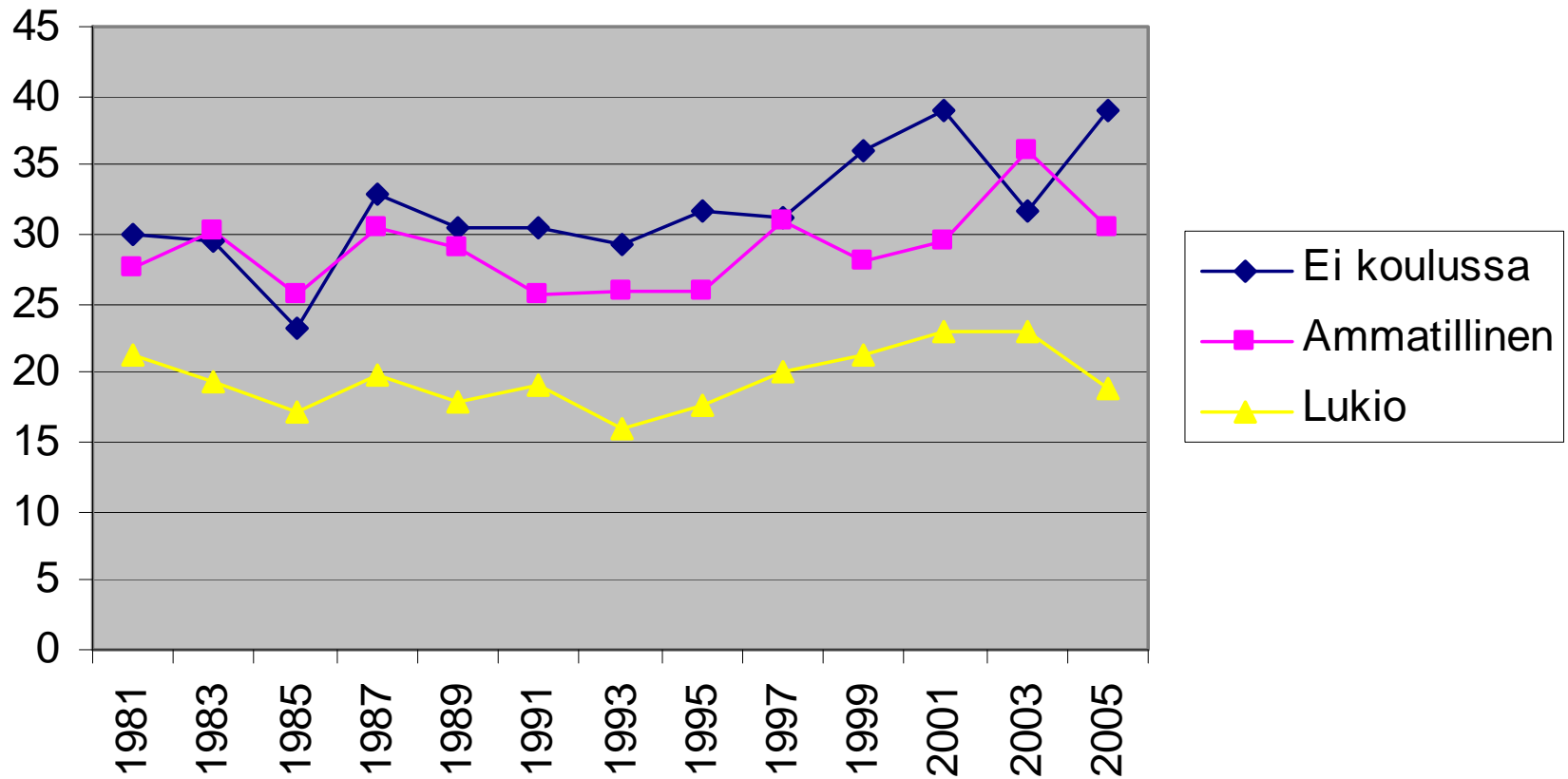
Väestön terveyden edistäminen tutkimuksen ja päätöksenteon haasteena

Huonoksi tai keskinkertaiseksi koettu terveydentila koulumuodon mukaan (16-18-v. pojat)

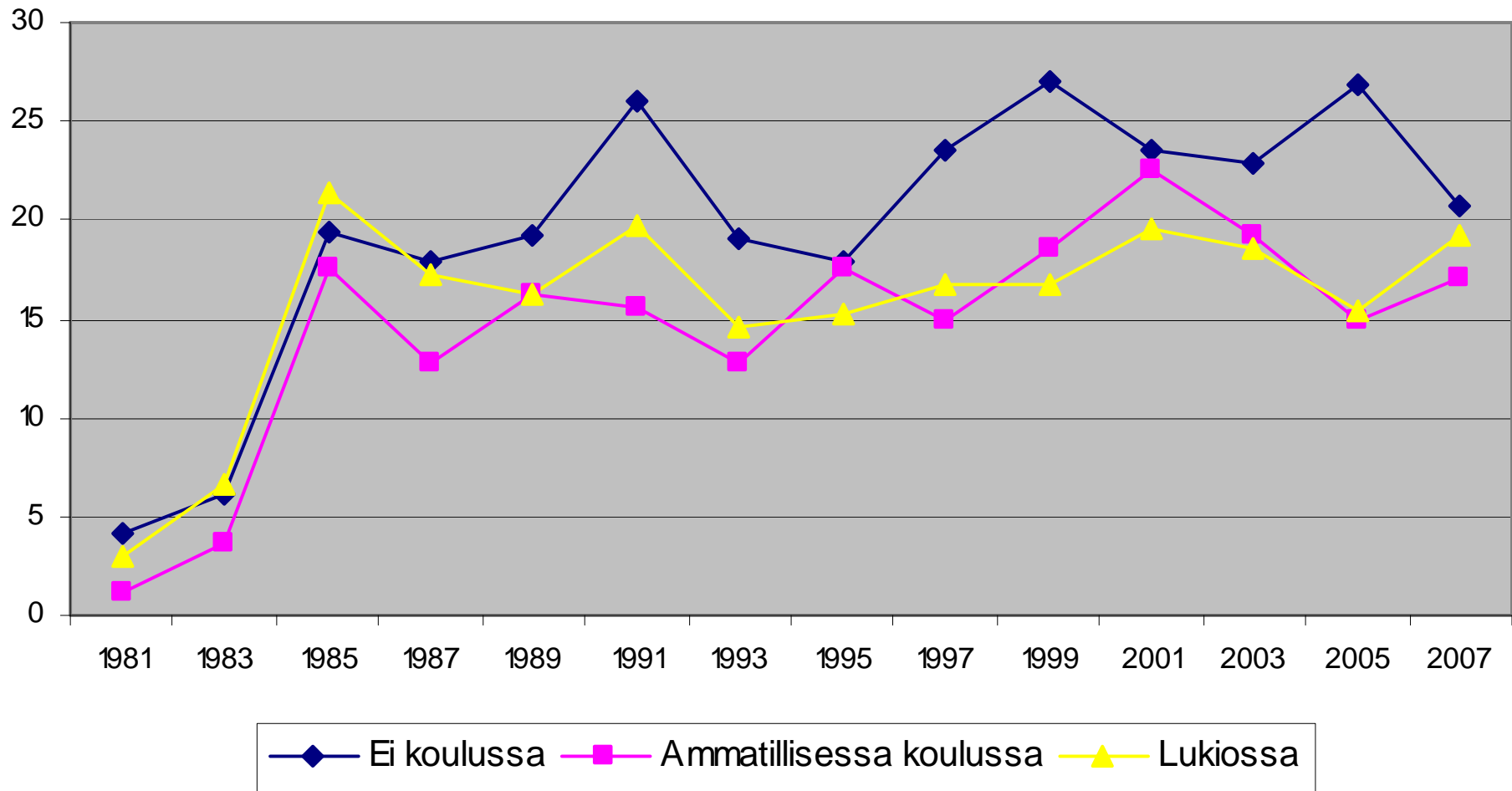
Väestön terveyden edistäminen
tutkimuksen ja päätöksenteon
haasteena

Huonoksi tai keskinkertaiseksi koettu terveydentila koulumuodon mukaan (16-18-v tytöt)

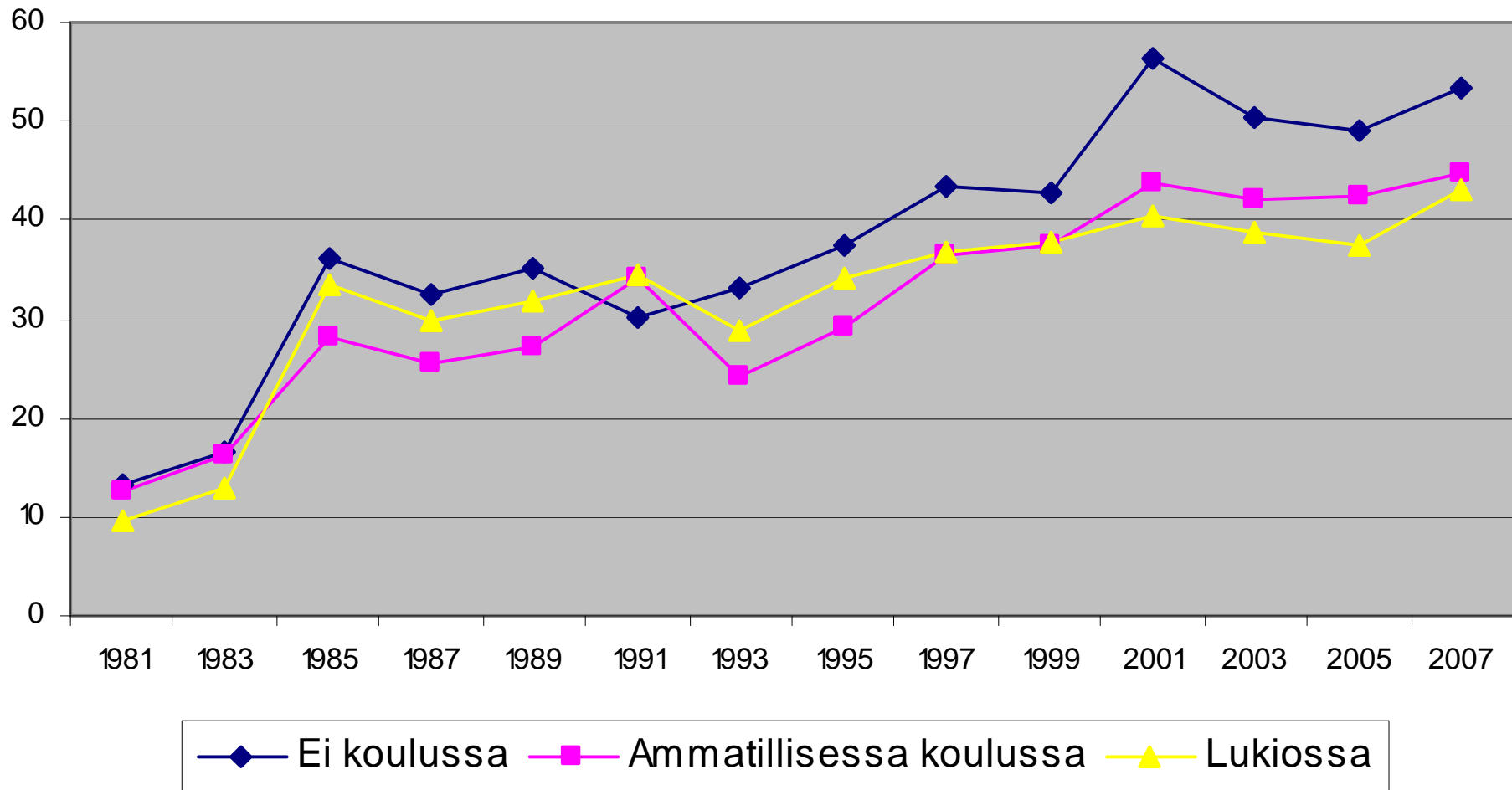
Väestön terveyden edistäminen
tutkimuksen ja päätöksenteon
haasteena

Vähintään kolme oiretta viikossa (pojat)

Väestön terveyden edistäminen
tutkimuksen ja päätöksenteon
haasteena

Vähintään kolme oiretta viikossa (tytöt)

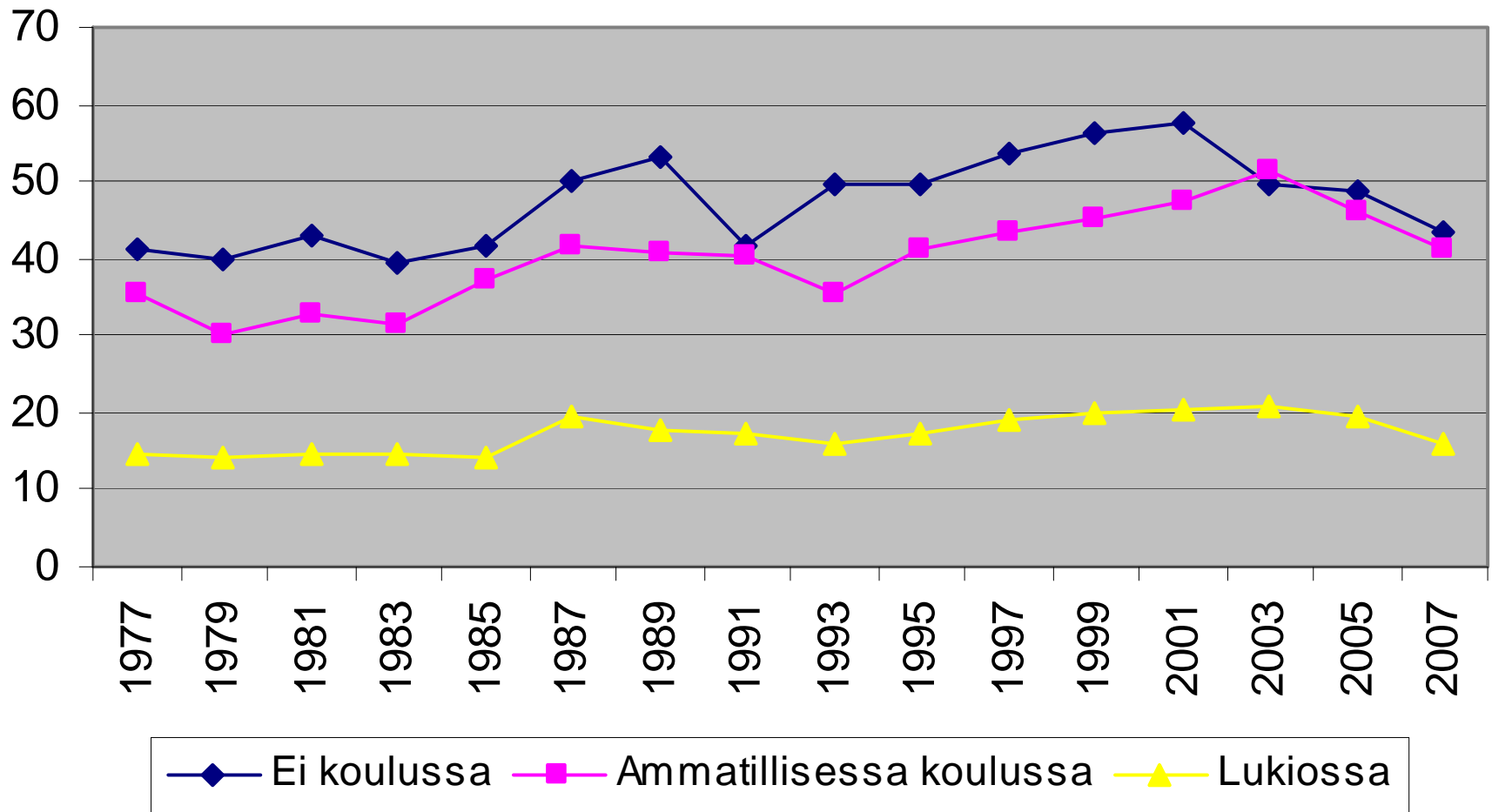
Väestön terveyden edistäminen
tutkimuksen ja päätöksenteon
haasteena

Johtopäätös: nuorten terveyserot pysyvät

- Erot eivät ilmene niinkään perinteisen sosiaalisen aseman mukaan
- Erot yhteydessä nuoria institutionaalisesti erotteleviin tekijöihin
  - koulutyyppin mukaiset erot selviä
  - sukupuoli muokkaa eroja edelleen
- Terveydessä ei merkkejä polarisaatiosta
- Entä terveyskäyttäytymisessä?

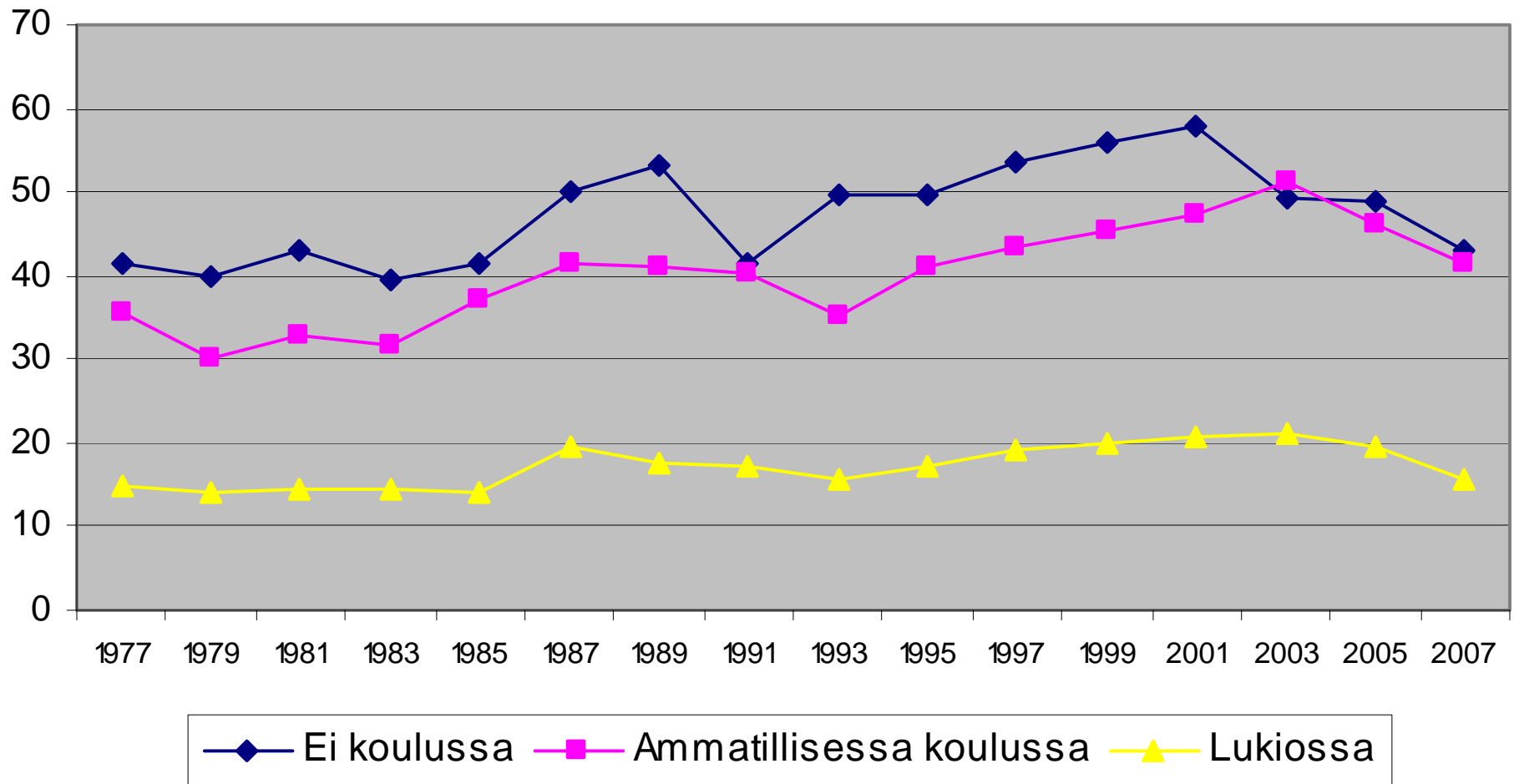
Väestön terveyden edistäminen
tutkimuksen ja päätöksenteon
haasteena

Päivittäin tupakoivat tytöt

Väestön terveyden edistäminen
tutkimuksen ja päätöksenteon
haasteena

Päivittäin tupakoivat pojat

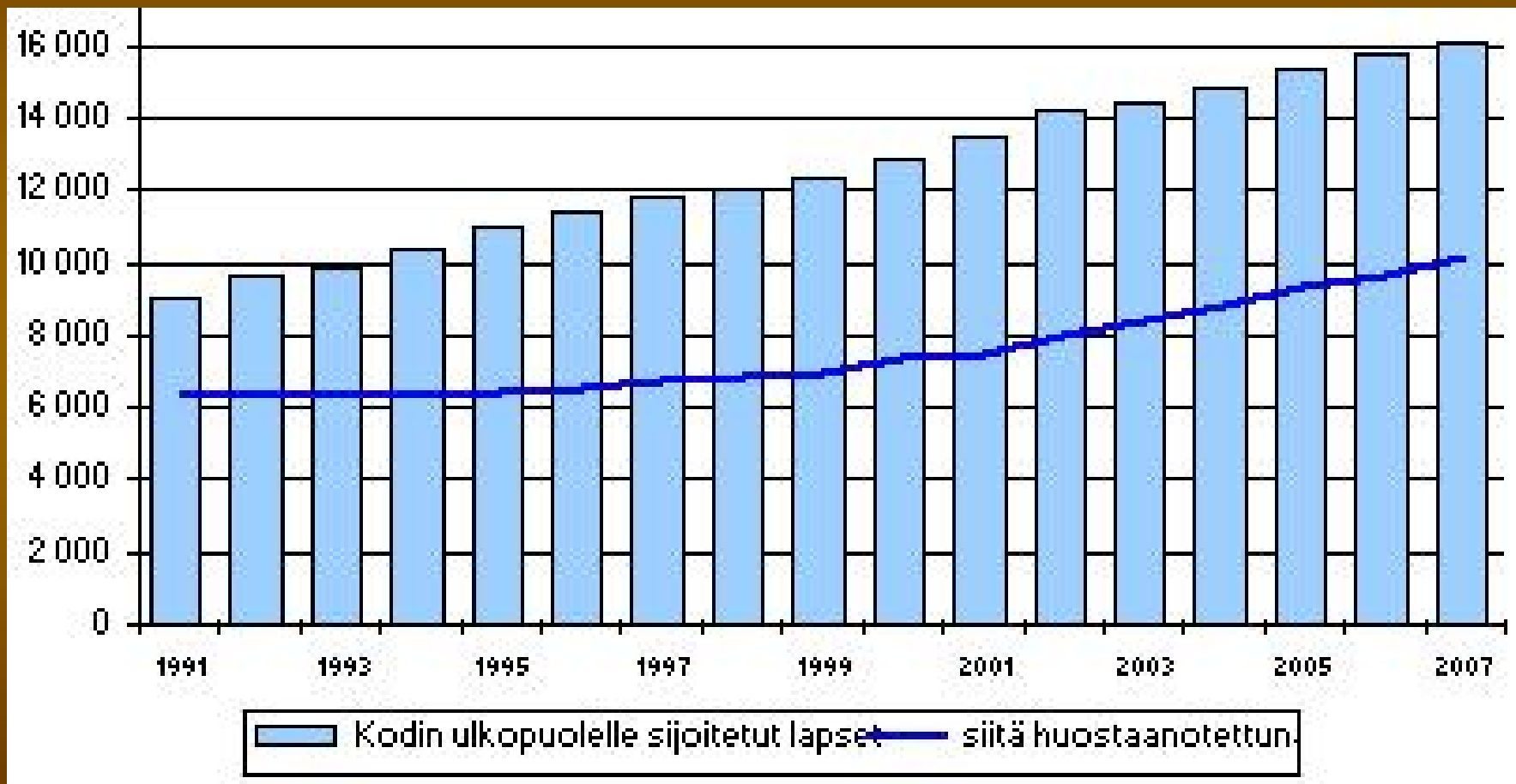
Väestön terveyden edistäminen
tutkimuksen ja päätöksenteon
haasteena

Ei polarisaatiota nuorten terveyskäyttäytymisessä

- Tupakoinnin trendit samansuuntaisia
  - viitteitä koulumenestyksen mukaisten erojen kasvusta
- Alkoholin käyttö ja muiden päihteiden käyttö (Ahlström ym. 2008):
  - "asuinalueella ei ole samaa erottelevaa merkitystä kuin vuosikymmen sitten"
  - "vanhempien koulutusasteella ei ole koskaan ollut suurta merkitystä", MUTTA:
    - korkea koulutustaso yhteydessä raittiuteen: "mahdollisesti kyseessä on polarisaatio"
    - perhemuoto ei yhteydessä trendiin
- "Yhä useampi nuori näyttää liikkuvan riittävästi ja yhä harvempi riittämättömästi" (Myllyniemi, katsaus 2008)
  - harrastaminen tapahtuu urheiluseuroissa entistä enemmän

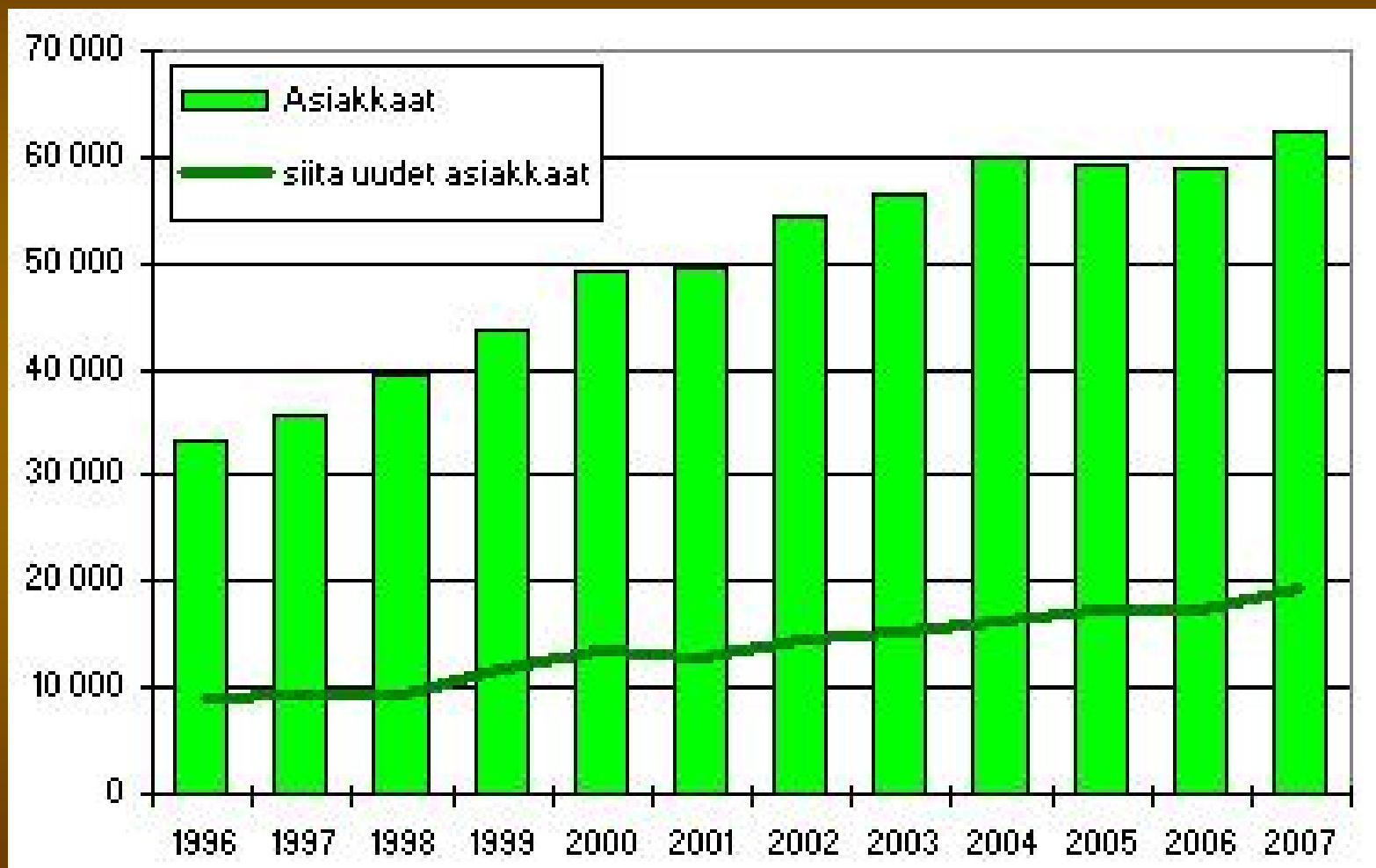
Väestön terveyden edistäminen
tutkimuksen ja päätöksenteon
haasteena

Muu hyvinvointi: kasautuvatko perheiden ongelmat?

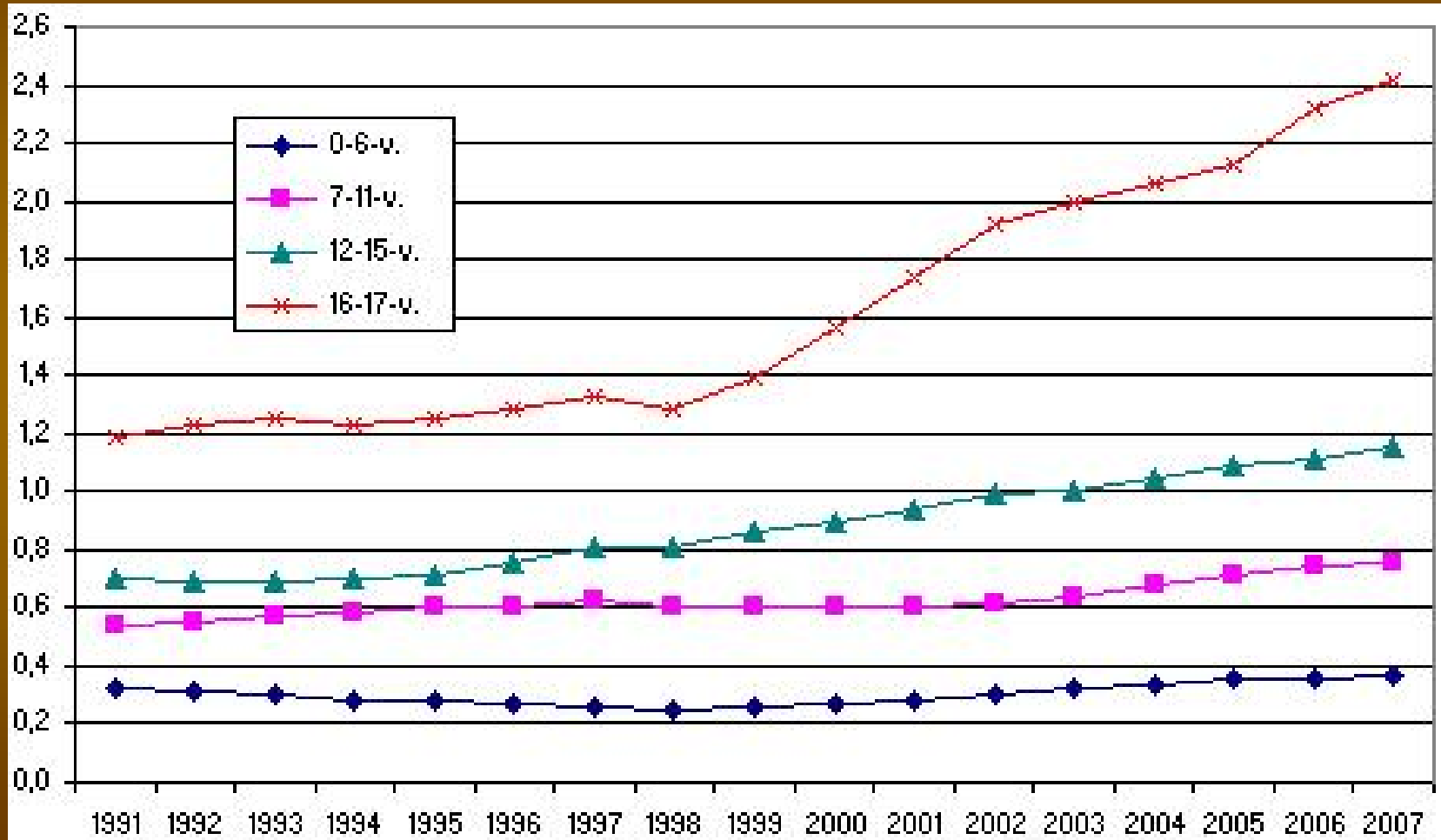
Väestön terveyden edistäminen
tutkimuksen ja päätöksenteon
haasteena

Lastensuojelun avohuollon asiakkaana olleet lapset ja nuoret 1996 - 2007

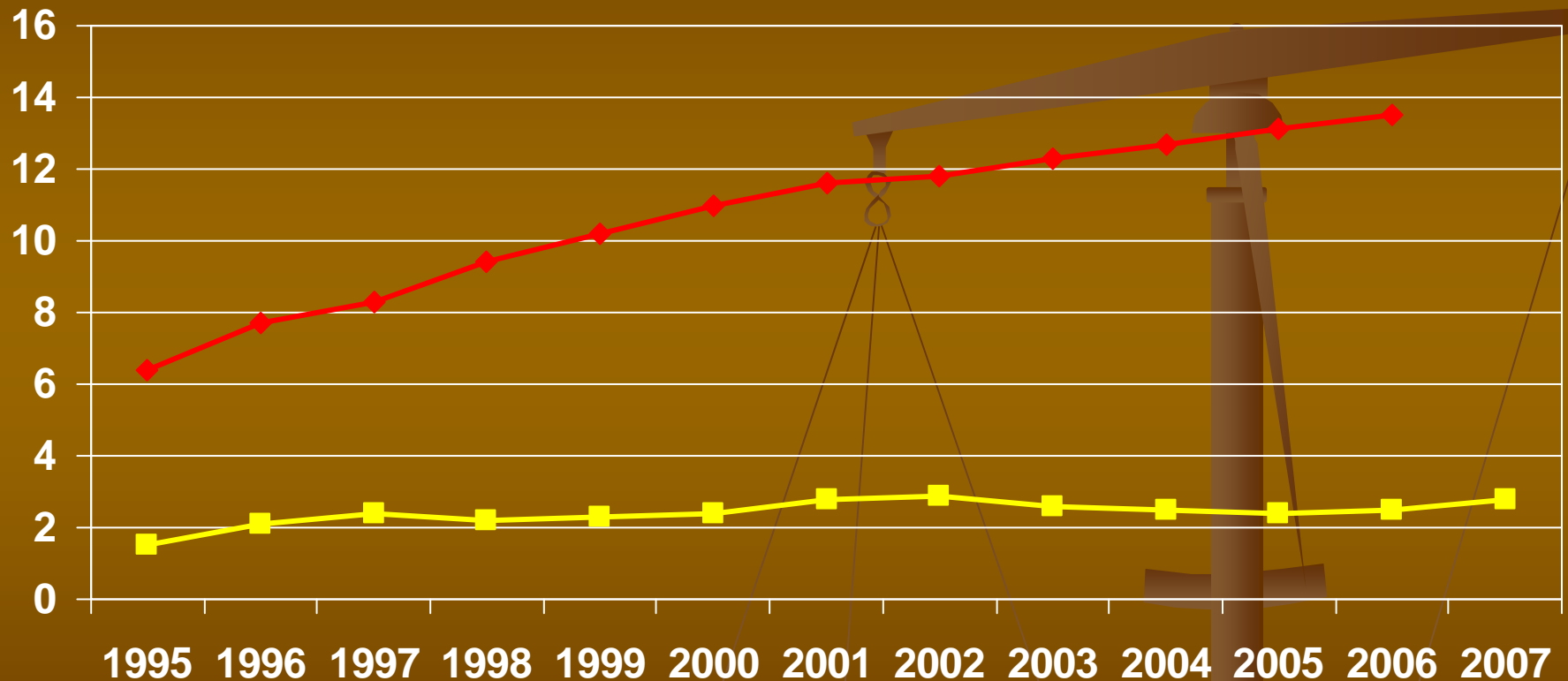
Väestön terveyden edistäminen
tutkimuksen ja päätöksenteon
haasteena

Huostassa vuosittain olevat lapset (%) suhteutettuna vastaavaan väestöön 1991-07

Väestön terveyden edistäminen
tutkimuksen ja päätöksenteon
haasteena

Lapsiperheiden ja yksinhuoltajien toimeentulo 1995-2007 (Sotkanet)

◆ Lapsiperheiden pienituloisuusaste ■ T.tukea pitkäaik. saaneet yh-taloudet

Väestön terveyden edistäminen
tutkimuksen ja päätöksenteon
haasteena

Kasautuvatko perheiden ongelmat?

- Trendit selviä: **lastensuojelutapaukset** yleistyneet voimakkaasti, samoin **lapsiköyhyys**
- Huostaanotot syrjäytymisen "kova ydin"?
- **VAI** osoitus (myös) palvelujärjestelmän paremmasta toiminnasta?
- Taustalla perheiden ongelmia, joihin puututaan entistä herkemmin ("ammattillistuminen") **VAI**
- useita tai entistä vaikeampia ongelmia kokevien perheiden määrän kasvusta ("kuormittuminen")

Väestön terveyden edistäminen
tutkimuksen ja päätöksenteon
haasteena

Perheiden ongelmien polarisaatio?

- Köyhyyden kasvu on merkki kasvavasta riskistä monenlaiselle haavoittuvuudelle, mutta...
  - kyse on suhteellisesta köyhyydestä
  - vähän tutkimusta ongelmien kasautumisen yleistymisestä ajassa (Myllyniemen katsaus 2008)
- Sosioekonominen profiili ei ole muuttunut (Sauli ym. 2009), työn merkitys sen sijaan on:
  - vanhemman työttömyys entistä suurempi riski
  - työkään ei suojaa köyhyydeltä entiseen tapaan
- Samoin perhemuodon (Moisio 2006):
  - YH-perheiden (koetut) toimeentulovaikeudet ennallaan

Väestön terveyden edistäminen
tutkimuksen ja päätöksenteon
haasteena

Johtopäätöksiä ja avoimia kysymyksiä

Väestön terveyden edistäminen
tutkimuksen ja päätöksenteon
haasteena

Ei yksiselitteistä näyttöä

- Polarisaatio on käsitteenä terveystutkimuksessa vakiintumaton ja vastaus riippuu määritelmästä
  - Mitä ulottuvuuksia tarkastellaan
  - Miten terveys tai hyvinvointi ymmärretään
- Polarisaatio pikemminkin hypoteesi kuin todennettu väite
- Selkein kasautumisnäyttö liittyy yhteiskunnan perusinstituutioihin: työhön, toimeentuloon ja koulutukseen
- EI niinkään terveyteen sinänsä

Väestön terveyden edistäminen
tutkimuksen ja päätöksenteon
haasteena

Huomioita polarisaatiosta 1

- Polarisaatio on käsitteenä “objektivoiva”
  - huomio kiinnittyy objektiivisiin mittareihin/indikaattoreihin
  - arvio on ulkopuolisen (asiantuntija-)arvioijan
  - myös tarkastelun kohteesta tulee objekti
- Minkälainen olisi kuva nuorten omasta näkökulmasta?
  - vastoin yleistä käsitystä suomalaisnuoret *keskimäärin* melko positiivisia

Väestön terveyden edistäminen
tutkimuksen ja päätöksenteon
haasteena

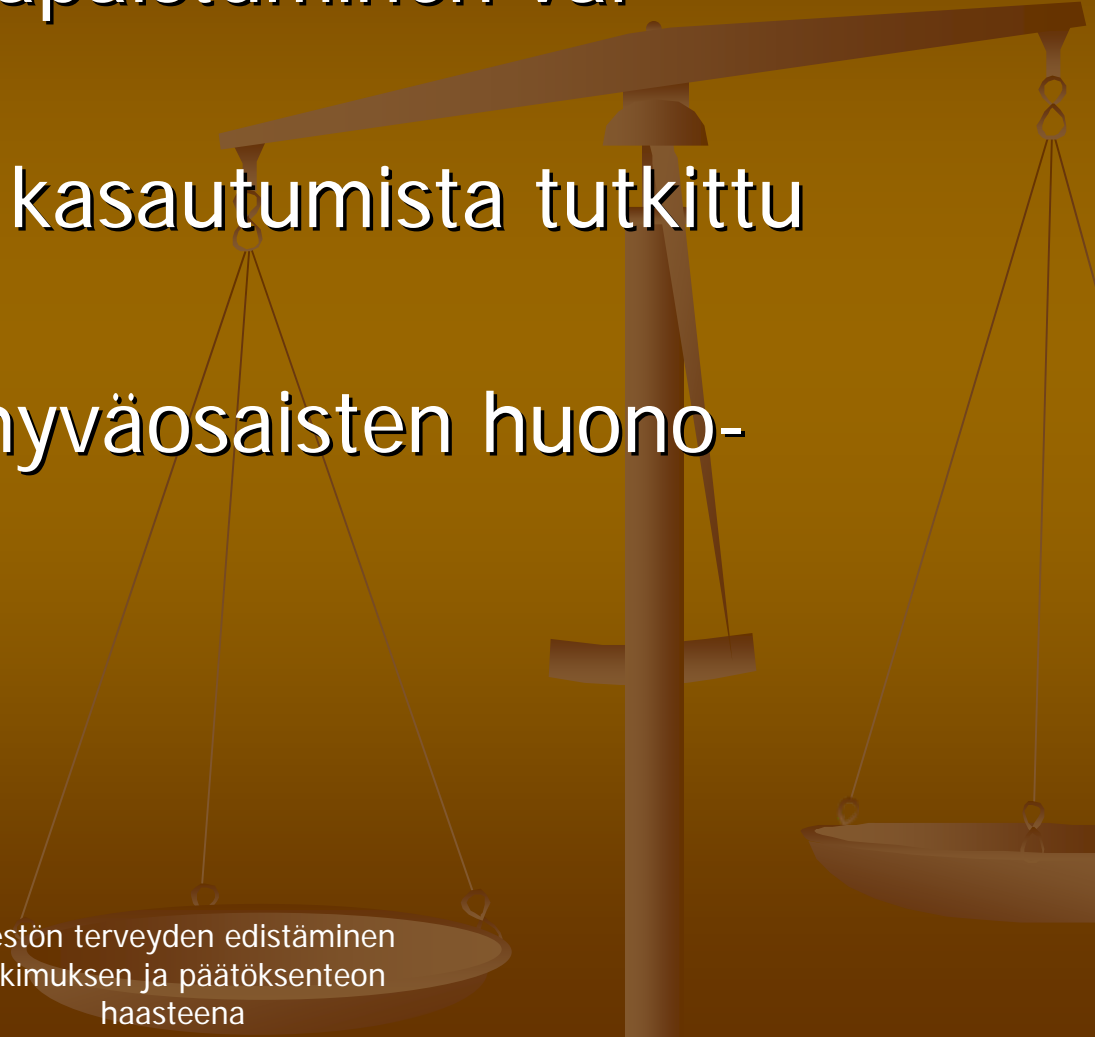
Lasten tuloköyhyys sekä 11, 13 ja 15-v. koettu terveys ja tyytyväisyys elämään Pohjoismaissa (Unicef 2007)

	Tuloköyhyys (50% mediaanista)	Huono /kkrt koettu terveys (%)	Huono tyytyväisyys elämään (%)
Suomi	3,4	11,0	8,4
Ruotsi	<u>3,6</u>	13,2	14,0
Norja	<u>3,6</u>	<u>18,5</u>	<u>17,1</u>
Tanska	2,4	14,8	12,3

Väestön terveyden edistäminen
tutkimuksen ja päätöksenteon
haasteena

Huomioita polarisaatiosta 2

- Kaksi- vai moninapaistuminen vai "moninaisuus"
- Hyväosaisuuden kasautumista tutkittu hyvin vähän
- Entä esiintyykö hyväosaisten huono-osaistumista?

Väestön terveyden edistäminen
tutkimuksen ja päätöksenteon
haasteena

Huomioita polarisatiosta 3

- Kertovatko tietojärjestelmämme edes huono-osaisimmista?
  - kato kyselyjen ongelmana, hyväosaisten yliedustus?
  - järjestelmätiedot (erityisopetus, huostaanotot, kelakorvausoikeudet jne.)
  - laadullinen tieto ei kerro trendeistä
- **Suurempi ongelma kuitenkin eri näkökulmia yhdistävän tutkimuksen vähäisyys**
  - terveys ja muu hyvinvointi
  - insitituutiotiedon hyödyntäminen
  - kasautumisanalyysien puute

Väestön terveyden edistäminen
tutkimuksen ja päätöksenteon
haasteena

Polarisoiko taantuma lapsia?

- Sosiaaliturvajärjestelmämme joutuu testiin
  - Lapsiin kohdistuu kasvava paine perheen ja toimeentulon välityksellä
- "Osallisten" kesken erilaisten kvalifikaatioiden, valintojen ja verkostojen merkitys näyttää kasvavan
  - Jaottelee osallisetkin aktiiveihin ja passiiveihin

Väestön terveyden edistäminen
tutkimuksen ja päätöksenteon
haasteena

Polar Bears Against Polarization

